

Nota

Deinze, Pontstraat

Verslag van Resultaten

Titel

Nota Deinze, Pontstraat: Verslag van Resultaten

Auteurs

David Demoen & Alexander Comeyne

Erkende archeoloog

Robrecht Vanoverbeke (OE/ERK/Archeoloog/2015/00022)

BAAC-Projectnummer

2019-0229

ID-nummer archeologienota

ID2151

Plaats en datum

Gent, 28 januari 2019

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1032

ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

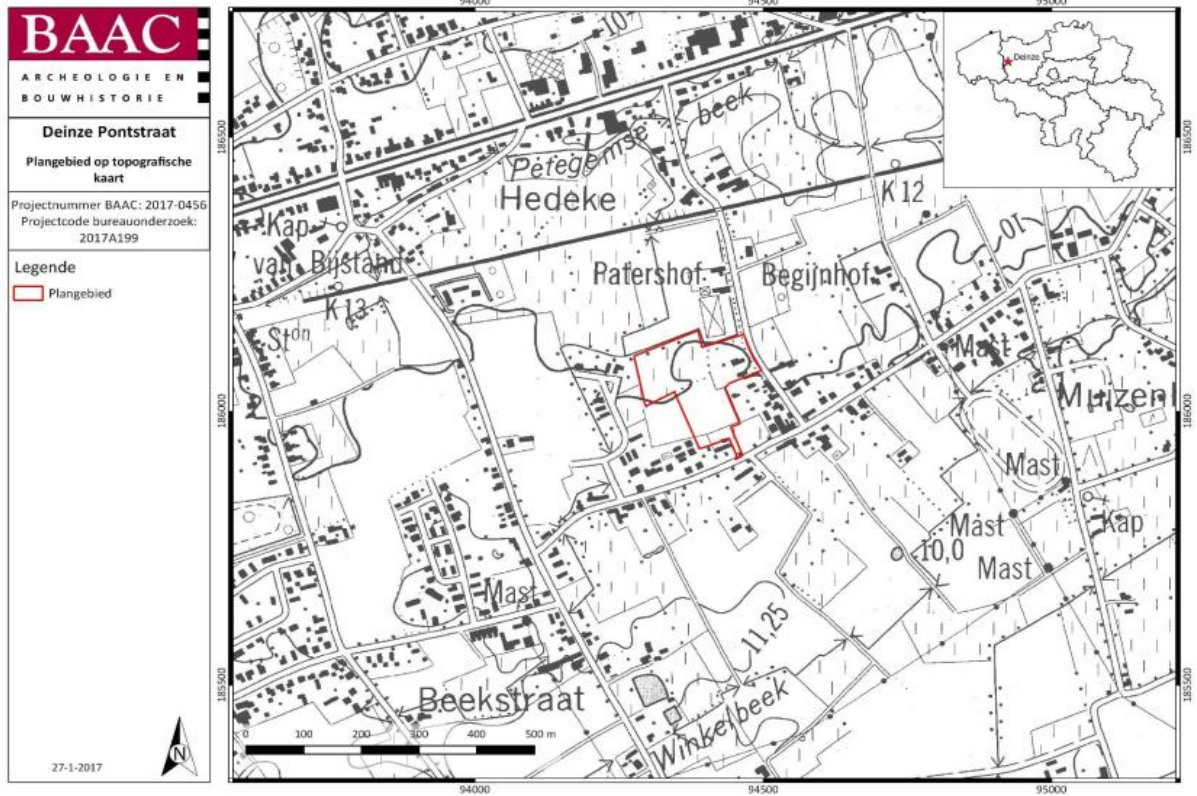
1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Aanleiding	3
1.3	Onderzoekstraject.....	3
1.4	Afwijkingen onderzoekstraject t.o.v. de archeologienota	3
2	Proefsleuvenonderzoek	4
2.1	Beschrijvend gedeelte	4
2.1.1	Administratieve gegevens	4
2.1.2	Onderzoeksopdracht	4
2.2	Werkwijze en strategie van het vooronderzoek	6
2.2.1	Methoden en technieken	6
2.2.2	Organisatie van het vooronderzoek.....	6
2.2.3	Afwijkingen uitvoer onderzoek	7
2.2.4	Gegevens feitelijke uitvoer proefsleuvenonderzoek	12
2.2.5	Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding.....	12
2.3	Assessmentrapport	13
2.3.1	Assessment landschap en bodem.....	13
2.3.2	Assessment sporen en structuren	15
2.3.3	Assessment vondsten	30
2.3.4	Assessment stalen	33
2.4	Synthese onderzoeksresultaten Proefsleuvenonderzoek	34
2.4.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	34
2.4.2	De onderzoeksresultaten in een ruimer archeologisch, historisch en cultureel kader	34
2.4.3	Confrontatie met resultaten eerder vooronderzoek	35
2.4.4	Syntheseplan	35
2.4.5	Waardering archeologische vindplaatsen	38
2.4.6	Onderzoeksvragen: antwoorden	38
2.5	Besluit	42
2.5.1	Potentieel op kennisvermeerdering.....	42
2.5.2	Volledigheid vooronderzoek.....	42
3	Samenvatting	44
4	Lijsten	45
4.1	Figurenlijst	45
4.2	Plannenlijst	45
5	Bibliografie	46
6	Bijlagen	47
6.1	Vondstenlijst	47
6.2	Sporenlijst.....	47
6.3	Referentieprofielen	47

6.4	Kaartmateriaal.....	47
-----	---------------------	----

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Deinze, Pontstraat	
Ligging	Pontstraat - Beekstraat, Astene, Deinze, Oost-Vlaanderen	
Kadaster	Deinze, Afdeling 2, Astene, Sectie A, Perceelnummer(s) 943, 942, 940, 941D, 941C, 917A, 918D, 918F (partim), 922D2	
Coördinaten	Noordwest:	x: 94268.729 y: 186150.11
	Noordoost:	x: 94504.601 y: 186150.11
	Zuidoost:	x: 94504.601 y: 185911.05
	West:	x: 94273.51 y: 185911.05
Erkende archeoloog	Robrecht Vanoverbeke (OE/ERK/Archeoloog/2015/00022)	
ID bekrachtigde ANOTA	ID2151	
Proefsleuvenonderzoek	Projectcode	2019A149
	Erkende archeoloog	Robrecht Vanoverbeke (Erkenningsnummer: 2015/00022)
	Betrokken actoren	Robrecht Vanoverbeke (veldwerkleider) David Demoen (archeoloog) Thaïsa Van Speybroek (archeoloog) Alexander Comeyne (aardkundige)
	Betrokken derden	n.v.t

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:1; 27/01/2017)¹

Plan 2: Plangebied op kadastrale kaart (GRB (digitaal; 1:1; 27/01/2017)²

¹ CORNELIS 2017

² CORNELIS 2017

1.2 Aanleiding

De voorliggende nota omvat de uitgestelde uitvoer van de maatregelen opgelegd na eerder archeologisch vooronderzoek. Dit werd gerapporteerd in de archeologienota “Archeologienota Deinze, Pontstraat” (ID2151)³. Het reeds uitgevoerde vooronderzoek omvat enkel een bureauonderzoek. Dit bureauonderzoek werd in februari 2017 uitgevoerd door het BAAC Vlaanderen bvba. De synthese van het bureauonderzoek luidde als volgt⁴:

Nabij het onderzoeksgebied bevinden zich volgens het historisch bronnenmateriaal verschillende walgrachtsites. Dergelijke sites gaan regelmatig terug tot (laat-)middeleeuwse bewoningskernen. Gezien de onmiddellijke nabijheid van een walgrachtsite is de kans reëel dat er zich middeleeuwse resten van bewoning en/of landgebruik binnen het plangebied bevinden. In de omgeving zijn verschillende archeologische waarden gekend. Het gaat om sporen uit de pre- en protohistorie, de late middeleeuwen, maar vooral de Romeinse periode. Gezien de ligging van het plangebied, grenzend aan een zandrug en in de nabijheid van verschillende walgrachtsites is er dan ook een hoge trefkans voor resten uit deze periodes.

Het deel van het plangebied dat reeds door middel van proefsleuvenonderzoek onderzocht werd bevatte echter weinig relevante sporen. Dit zorgt ervoor dat de archeologische verwachting die op basis van het bureauonderzoek opgesteld werd, enigszins kan bijgesteld worden. De sporendensiteit in het noorden van het plangebied was eerder laag te noemen. De aangetroffen sporen waren bovendien archeologisch niet erg waardevol. Het gedeelte van het plangebied dat nog niet onderzocht werd echter bevindt zich volgens het DHM nog hoger gelegen en is ook wat de bodem betreft volgens de geraadpleegde kaarten niet volledig vergelijkbaar met het noordelijk deel dat reeds onderzocht werd. De kans op het aantreffen van intacte relevante archeologische waarden is hier dus nog steeds reëel. Het zuidelijk deel van het plangebied lijkt vanaf de 18de eeuw steeds in gebruik te zijn geweest als akker- of grasland. Het bodembestand lijkt bijgevolg dus niet drastisch aangetast te zijn gedurende de laatste eeuwen, waardoor de kans op het treffen van archeologische sporen dan ook groot is.

Wat het zuidelijk deel van het plangebied betreft kunnen de vooropgestelde onderzoeksvragen nog niet beantwoord worden. Een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven is de beste methode om deze onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Een landschappelijk bodemonderzoek is hier niet langer nodig, noch zinvol, gezien diverse profielen in het noordelijk deel uitgezet en geregistreerd werden en de afwijkende bodemtypes ook gedurende het proefsleuvenonderzoek kunnen geregistreerd worden door middel van referentieprofielen. Het is dan ook niet kosten-efficiënt om een apart landschappelijk bodemonderzoek uit te voeren op deze locatie. Een referentieprofiel, gezet gedurende een proefsleuvenonderzoek levert een vollediger beeld.

1.3 Onderzoekstraject

Het verder vooronderzoek opgelegd in het Programma van Maatregelen bij archeologienota ID2151 omvatte een proefsleuvenonderzoek. Het proefsleuvenonderzoek (2019A149) werd uitgevoerd door BAAC Vlaanderen bvba, onder leiding van archeoloog Robrecht Vanoverbeke.

1.4 Afwijkingen onderzoekstraject t.o.v. de archeologienota

Niet van toepassing.

³ CORNELIS 2017

⁴ SCHOUPS 2018, pp.38–39

2 Proefsleuvenonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Zie 1.1 Administratieve gegevens.

2.1.2 Onderzoeksopdracht

Proefsleuvenonderzoek is erg geschikt voor het opsporen van archeologische ensembles onder de vorm van grondsporen op rurale terreinen met een grote oppervlakte. Belangrijk hierbij is dat het sleuvenonderzoek aanleiding is voor een verdere evaluatie van het terrein in een archeologienota.

Indien de kans op aanwezigheid van waardevolle archeologische ensembles vrijwel onbestaande wordt ingeschat, is het sleuvenonderzoek in regel het eindpunt van het archeologisch traject. Wanneer de kans hoog wordt ingeschat, wordt binnen de archeologienota een advies voor een vervolgetraject geformuleerd. Vaak bestaat dit uit een vlakdekkende opgraving op specifiek afgebakende zones van het onderzoeksterrein.

Tijdens dergelijk onderzoek is het van belang dat slechts een beperkt deel van het plangebied onderzocht wordt. Archeologische sporen worden tijdens een sleuvenonderzoek immers niet volledig onderzocht. Om de kans op de beschadiging van het archeologisch ensemble te beperken, wordt een dekkingsgraad van 10%-15% vooropgesteld. Zo wordt het resultaat van het onderzoek bereikt met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

Deze onderzoeksopdracht kadert binnen de doelstelling van het vooronderzoek – het vaststellen van de aanwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand van deze site, alsook een analyse van de relatie met het landschap, de waarde en de impact van de geplande werken – die tijdens het voorgaande bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek niet werd gehaald. Bij het proefsleuvenonderzoek moeten minstens volgende onderzoeksvragen⁵ beantwoord worden:

- Welke bodemopbouw kent het plangebied? Is deze over het hele terrein gelijkaardig of zijn er lokale verschillen?
- Op basis van welke bodemvormende factoren en/of processen kunnen de lokale bodemgenese en in voorkomend geval lokale variaties verklaard worden?
- Welke impact hebben bodemvormende factoren en/of processen gehad op het bewaringspotentieel en de bewaringstoestand van archeologisch erfgoed?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein? Zijn deze antropogeen of natuurlijk? Wat is hun bewaringstoestand en datering?
- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?
- In het geval er relevante archeologische structuren of vondstconcentraties aanwezig zijn: o Welke uitspraken kunnen op basis van vondstmateriaal (typologie), oversnijdingen en/of vulling gedaan worden over de datering en de onderlinge fasering?

⁵ Onderzoeksvragen overgenomen uit CORNELIS 2017

- Kunnen er op basis van de aard van de contexten en/of het vondstmateriaal uitspraken gedaan worden over het type vindplaats (bewoning, funerair, religieus, artisanaal,...)?
- Kunnen er na het vooronderzoek reeds specifieke sporen of sporenclusters gedetermineerd en/of verwacht worden (plattegronden, enclos, graven, steenbouw, waterputten, haarden,...) en in welke densiteit?
- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones met archeologische resten?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Kan het principe van behoud in situ op vindplaatsniveau nagestreefd worden (op korte en op middellange termijn). Zoja, welke maatregelen moeten genomen worden om aan het behoudsprincipe te voldoen?
- Indien behoud in situ van archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk blijkt in het kader van de geplande doelstellingen, welk(e) de(e)l(en) van het terrein dienen voorafgaand opgegraven te worden om een ongedocumenteerde vernieling van archeologisch erfgoed te vermijden?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van de archeologische vindplaats op regionaal en op Vlaams niveau?
- In hoeverre zijn gelijkaardige vindplaatsen gekend en gedocumenteerd?
- Welke site-specifieke onderzoeksvragen kunnen geformuleerd worden bij een vervolgonderzoek?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke vermoedelijke hoeveelheid?
- Welke rudimentaire inschatting kan er gemaakt worden van de tijdsduur van een vervolgonderzoek? Welke personeelsbezetting, personeelskwalificaties en (specialistische) begeleiding zijn hierbij aangewezen?

2.2 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek

2.2.1 Methoden en technieken

Voor de *algemene bepalingen* en specifieke methode van het onderzoek wordt verwezen naar het Programma van Maatregelen bij archeologienota ID2151⁶ en de desbetreffende hoofdstukken in de Code Goede Praktijk.⁷

Figuur 1: voorstel inplanting proefsleuven zoals in de bekrachtigde archeologienota ID2151⁸ (1:1; digitaal; 16/02/2017).

2.2.2 Organisatie van het vooronderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd op 16 januari 2019 onder leiding van erkende archeoloog Robrecht Vanoverbeke. Verder werd het veldwerk uitgevoerd door archeologen David Demoen en Thaisa Van Speybroek. Aardkundige Alexander Comeyne stond in voor de aardkundige en paleolandschappelijke registraties.

De sleuven werden aangelegd met behulp van een kraan op rupsbanden van 21 ton met een gladde graafbak van 1.80 m. Van alle sleuven werden overzichtsfoto's gemaakt. De sleuven (en sporen) werden ingetekend door middel van een GPS van het type Geomax Zenith 25 PRO en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren.

⁶ CORNELIS 2017

⁷ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019

⁸ CORNELIS 2017

Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend van een GIS omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

2.2.3 Afwijkingen uitvoer onderzoek

Afwijkingen t.a.v. de C.G.P.

Het onderzoek werd uitgevoerd volledig conform de Code van Goede Praktijk.

Afwijkingen ten aanzien van het Programma van Maatregelen (ID2151)

Tijdens een terreinbezoek op 14 januari 2019 bleek dat de graafwerken op het terrein reeds gestart waren. Zo was de teelaarde ter hoogte van de toekomstige wegkoffers reeds afgegraven en was de aanleg van de nutvoorzieningen reeds in uitvoer. Daarnaast waren delen van het terrein ingenomen door werfinrichting. De reeds opgestarte uitvoer van deze werken had uiteraard gevolgen voor de logistieke uitvoer van het onderzoek.

Dit inzicht leidde tot een afwijking van de in archeologienota ID2151 voorgestelde werkmethode:

- Ter hoogte van de meest zuidelijke sleuf was het bodemarchief volledig vergraven tijdens de reeds uitgevoerde aanleg van de nutsvoorzieningen voor de toekomstige verkaveling.
- Sleuven WP02, WP07, WP08 en WP10 werden aangelegd in de wegkoffer. In deze zone was de teelaarde reeds voor de start van het onderzoek verwijderd.
- Ter compensatie van het verlies van onderzoeksoppervlakte werden twee bijkomende sleuven WP09 en WP10 aangelegd in de noordelijke wegkoffer.
- De locatie van een aantal sleuven (WP01, WP08 en WP12-WP13) werd – gezien de locatie van werfinrichting - (beperkt) gewijzigd.

Plan 3: overzicht van de reeds voor het onderzoek uitgevoerde graafwerken en werfinrichting (1:1; digitaal; 17/01/2019).

Figuur 2: aanleg van nutsvoorzieningen voor de uitvoer van het onderzoek.

Figuur 3: aanwezige werfinrichting op het terrein.

Plan 4: overzichtsplan van het onderzoek, met weergaven van de aangelegde proefsleuven en zones met reeds uitgevoerde bodemingrepen (digitaal; 1:1; 22/01/2019)⁹.

⁹ Zie 2.2.3 Afwijkingen uitvoer onderzoek.

2.2.4 Gegevens feitelijke uitvoer proefsleuvenonderzoek

Technische gegevens

- Aantal proefsleuven: 14
- Oppervlakte plangebied: 26.640 m²
- Oppervlakte onderzoekszone: 9.300 m²
- Oppervlakte onderzoek: 1.155 m²
- Oppervlakte zone reeds uitgevoerde bodemingreep met vergraving van het bodemarchief (aanleg nutsleidingen): 1.050 m²
- Dekkingsgraad uitgevoerd onderzoek: 14.00%

Evaluatie behalen onderzoeksdoelstellingen

- Oppervlaktecriterium: de dekkingsgraad van het onderzoek staat volgens de CGP in functie van het formuleren van uitspraken over het hele onderzoeksterrein. Aan de hand van de onderzoeksresultaten van de aangelegde proefsleuven en proefputten kan men – ondanks een beperkte dekkingsgraad van het onderzoek - een inschatting maken van het archeologisch potentieel van heel het onderzoeksterrein. De dekkingsgraad van het onderzoek is m.a.w. woorden toereikend.
- Inhoudelijke evaluatie: aan de hand van de resultaten van de aangelegde proefsleuven is het mogelijk uitspraken te doen over de datering, de interpretatie en de onderlinge samenhang van sporen.
- Ruimtelijke evaluatie: aan de hand van de resultaten van de aangelegde proefsleuven is het mogelijk uitspraken te doen over de ruimtelijke spreiding van één of meerdere archeologische vindplaatsen in het plangebied.

2.2.5 Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding

Er werd geen beroep gedaan op externe specialisten.

2.3 Assessmentrapport

2.3.1 Assessment landschap en bodem

2.3.1.1 Landschappelijk en aardkundige situering

Zie het bureauonderzoek in archeologienota ID2151.¹⁰

2.3.1.2 Bodem en paleolandschap: beschrijving en analyse referentieprofielen

Beschrijving referentieprofielen

Er werden over het gehele plangebied zes bodemprofielen aangelegd en geregistreerd. Hiervan werden twee profielen als referentieprofielen beschreven, representatief voor de gehele bodemopbouw van het plangebied (zie Plan 5).

Referentieprofiel 2.1 (Tabel 1, Foto 1), gelegen in de zuidelijke zijde van het plangebied, vertoonde zes bodemhorizonten. De top werd gekenmerkt door een dikke donkerbruine ploeglaag (Ap-horizont), bestaande uit zeer fijn zand. Als bijmenging waren enkele baksteenspikkels aanwezig. De dikte van de bouwvoor was vrij omvangrijk, ca. 40 cm. De donkere kleur van de bouwvoor wees op een hoog gehalte aan humeus materiaal. Hieronder bevond zich een lokaal dikke (30 cm) menglaag (A/E-horizont of mogelijk A/C), met vlekkelig karakter. Deze bestond uit fijn zand met zowel donkere als lichtgrijze vlekken. Daarnaast en –onder waren er fragmenten van een gebroken Bhs te herkennen (H3). Hier waren er veel ijzerconcreties aanwezig met een humusrijke top. Hieronder bevond zich de een Cg-horizont, bestaande uit een fijn zand met wat bioturbatie. H5 bestaat uit een bleek zand met meerdere grote bioturbatiesporen. De zesde horizont loopt weer aaneensluitend doorheen heel het profiel en is een zwak lemig zand met gleyverschijnselen.

Tabel 1: Werkput 2 Profiel 1

Laag	Diepte*	Horizont	Textuur	Beschrijving
H1	0-40	1Ap	Z (Z2)	SMG, H2, WO2, DBRDGR, baksteenspikkels1
H2	40-60/70	1A/E	Z (Z2)	SMK, GE-R, H1, WO1, DBRLGR
H3	40/50-55	1Bhs	Z (Z3)	SMK, SA-gebroken, FE2, FE9, DORLGR, H1
H4	55-100	1Cg	Z (Z3)	SMK, GE-R, FE2, DORLGR
H5	60/85-100	1C	Z (Z3)	SMK, GE-G, HV DOOR wortelgangen, LGR
H6	100-125	1Cg2	Z (Z3)	SMK, neigt naar textuur S, SA-G, FE2, ORLGR
Opmerking: Akkerland, GWT niet bereikt, kalkloos, inzakking Ap of opwelling Cg (Bhs erboven door Fe concreties en humus)				

¹⁰ CORNELIS 2017

Foto 1: Referentieprofiel 2.1 (links); met aanduiding horizonten (rechts). (©BAAC)

Referentieprofiel 7.1 (Tabel 2, Foto 2), gelegen in het noordelijk gedeelte van het plangebied, vertoonde zes bodemhorizonten en een licht verschillende bodemopbouw vergeleken met referentieprofiel 2.1. Dit profiel liet opnieuw een sterk humeuze en dikke bouwvoor zien, bestaande uit een zeer fijn zand. Deze kon opgesplitst worden in 3 Ap horizonten met een afnemende humus concentratie naar onder toe. Hieronder bevond zich een relatief intacte, Bt-horizont (kleirijke-B-horizont), een inspoelingslaag waarin vooral klei geaccumuleerd was waardoor een zandige klei ontstond. Deze horizont verdwijnt echter halverwege het profiel en wigt uit. De horizont hierboven (1Ap3) is wat bleker wat kan veroorzaakt worden door het verdwijnen van de humus en een bleek moedermateriaal. Een lichte uitloging is ook mogelijk. De basis van het profiel bestaat uit een lokaal lichtgekleurd dekzand Cg met daaronder een fluvioperiglaciaire Cg2-horizont, de onderste bevat meer mangaan.

Tabel 2: Werkput 7 Profiel 1

Laag	Diepte*	Horizont	Textuur	Beschrijving
H1	0-30	1Ap	Z (2)	SMG, H3, WO2, DBRDGR
H2	30-50	1Ap2	Z (3)	SMK, GE-R, H1, bioturbatie, DBRGR
H3	50-55	1Ap3	Z (3)	SMK, neigt naar textuur S, GE-G, HV, DBRLGR
H4	55-55/65	2Bt	Ez (3)	SMK, kleilig laagje dat rechts 10 cm dik is en uitwigt in het midden, SA, G, FE1, ORLGR
H5	60-80	3Cg	Z (3)	SMK, SA, G, FE1, ORLGR
H6	80-100	3Cg2	Z (3)	SMK, GE, G, FM2, ORLGR
Opmerking: Akkerland, GWT niet bereikt, kalkloos				

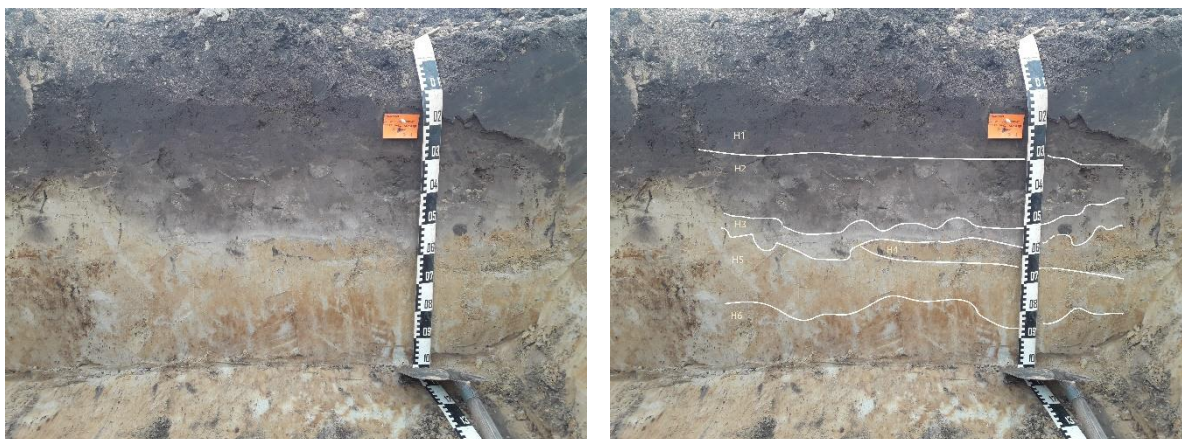

Foto 2: Referentieprofiel 7.1 (links); met aanduiding horizonten (rechts). (©BAAC)

De andere profielen binnen dit project vertoonden gelijkaardige kenmerken: een dikke Ap horizont, al dan niet in verschillende segmenten op te delen. Een verbrokkelde en/ of gebroken Bh horizont (profiel 8.1), een C of Cg horizont met zeer veel bioturbatie (profielen 4.1 en 13.1) en bijgevolg een erg heterogeen karakter.

2.3.1.3 Interpretatie referentieprofielen

De referentieprofielen in het plangebied hadden in het algemeen een intacte, maar matig sterk gebioturbeerde bodemopbouw. Deze bestond uit de volgende horizonten. De Ap-horizont in het plangebied is 40-55 cm dik en wordt opgevolgd door een Bt of Bhs-horizont, duidelijk te onderscheiden van elkaar door een verschil in kleur en textuur. Onder de B-horizont liggen er nog één of meerdere Cg-horizont bestaande uit zand tot lemig zand en enkele ijzervlekken. Bovenstaande pakketten hebben een quartaire ouderdom en zijn fluvioperiglaciale afzettingen, eventueel bedekt met een lokaal dekzandpakket tot een paar tientallen cm dik..

Op de Ferrariskaart is te zien dat het plangebied in gebruik is als akker, maar ten zuiden ervan komt bos voor. De beboste arealen zijn vrij omvangrijk op de fluvioperiglaciale dalvlakte, dit kan wijzen op de bebossing van marginale, nattere weilanden. In meerdere profielen zijn hier grote wortelsporen waargenomen, afkomstig van bomen. Over het algemeen bestaat een indruk van het terrein als bestaande uit relatief natte, moeilijk bewerkbare gronden. Hierbij is met name de sterk geconcretiseerde B-horizont vaak doorbroken (door spitten) en is het terrein bewerkbaar gemaakt door ploegen en bemesting.

De top van de tertiaire afzettingen (Formatie van Kortrijk) werd niet waargenomen en kan zich tot meer dan 17 m onder het maaiveld bevinden. Alle waargenomen afzettingen waren bijgevolg quartair van oorsprong.

2.3.2 Assessment sporen en structuren

2.3.2.1 Manifestatie archeologische site aan huidig oppervlak

Er werden geen sporen, structuren of archeologische ensembles aangetroffen aan het oppervlak van onderzoeksterrein.

2.3.2.2 Stratigrafie van de site

Het bodemarchief omvatte één archeologisch relevant niveau, onmiddellijk onder de bouwvoor. Dit niveau bevond zich tussen 9.60 m TAW en 10.00 m TAW (ca 0.50 m –mv).

Weergave onderzoek: kaarten

Zie hieronder

2.3.2.3 Harrismatrix van complexe stratigrafie en complexe spoorcombinaties

Niet van toepassing.

2.3.2.4 Beschrijving sporenbestand

Algemeen

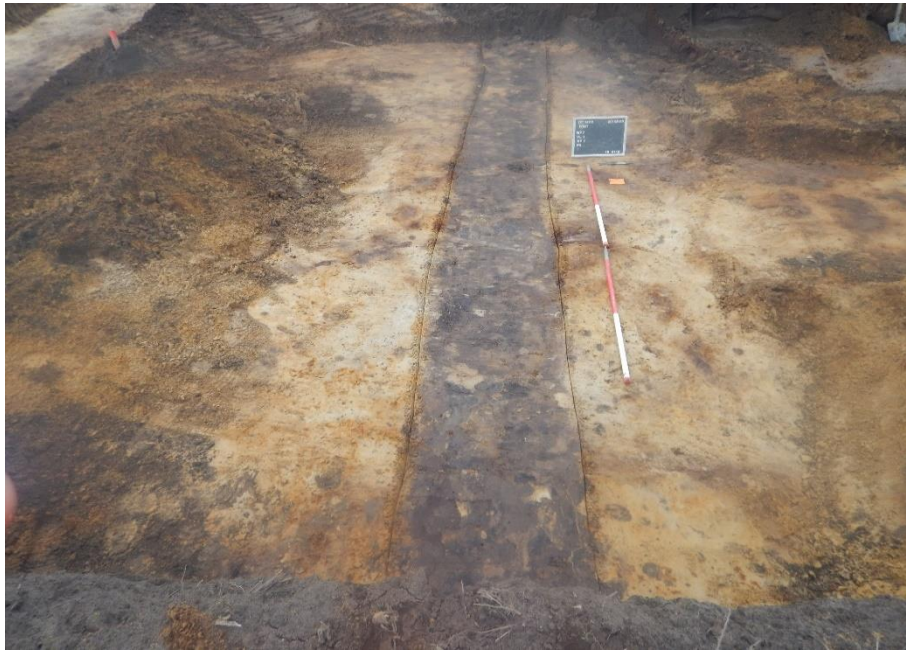
Tijdens het onderzoek werden verschillende antropogene sporen aangesneden. Deze kunnen tussen de late middeleeuwen en de nieuwste tijd gedateerd worden en waren geclusterd in twee zones: een zone aan de noordelijke zijde van het terrein en een zone in de zuidwestelijke hoek van het terrein. Interessant is dat de locatie van beide zones geassocieerd kan worden met concrete elementen uit de 18^e – 19^e-eeuwse cartografische bronnen.

Plan 5: algemeen sporenplan van het onderzoek (1:1; digitaal; 18/01/2019).¹¹

Late middeleeuwen – nieuwe tijd

Aan de noordelijke zijde van het onderzoeksterrein doorkruiste greppel S.7.07 (idem S.8.01 & S.12.01) het onderzoeksterrein. Dit spoor had een zuidwest-noordoostelijke oriëntatie, overeenkomstig met de oriëntatie van de huidige perceelsindeling. De greppel was ca. 110 cm breed en had een vrij heterogene, donkerbruine, beige gevlekte vulling, die zich scherp ten opzichte van de moederbodem aftekende. In coupe was het spoor ca. 120 cm diep ten opzichte van het archeologisch vlak. De doorsnede van het spoor was spits van vorm. Daarnaast viel in de coupe ook de erg heterogene vulling van de greppel op, hetgeen duidde op een erg abrupte demping van het spoor. Onderin de vulling bevonden zich geen afzettingen die met een actieve, watervoerende gebruiksfase geassocieerd kunnen worden. Mogelijk werd de greppel voor opgave geruimd.

¹¹ Plan op meer gedetailleerde schaal opgenomen in de bijlagen.

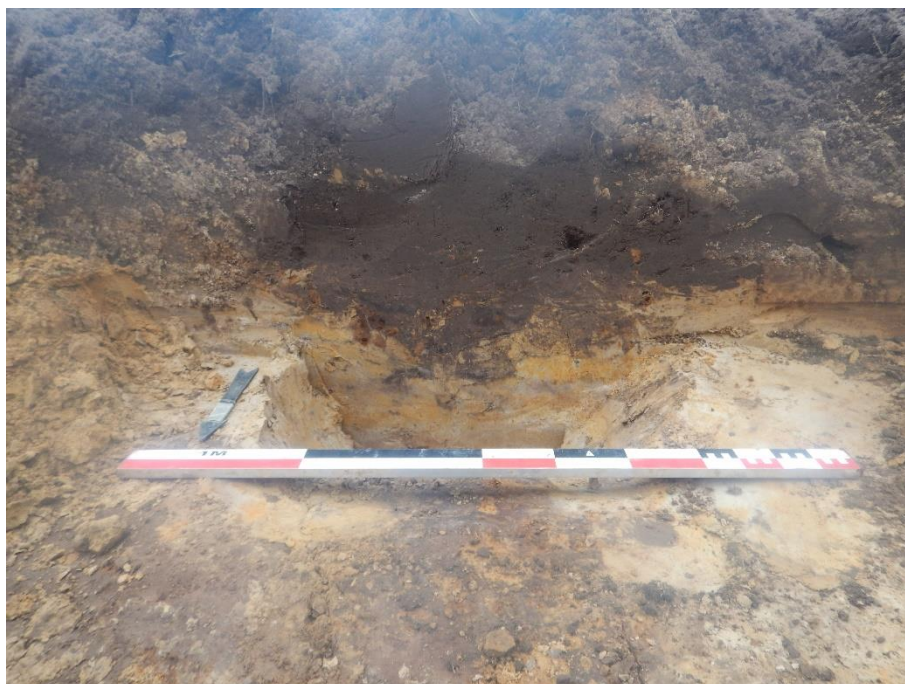

Figuur 4: greppel S.7.07 in het vlak (boven) en in coupe (onder).

Even verderop – in de westelijke zijde van proefsleuf WP07 – werd greppel S.7.02 aangesneden. Deze greppel had een noordwest-zuidoostelijke oriëntatie, haaks op de oriëntatie van greppel S.7.02, maar ook in overeenstemming met de huidige perceelsindeling. In het vlak was dit spoor met zijn breedte van 30 cm opvallend smaller dan greppel S.7.07. Ook werd het spoor oversneden door recentere, 18^e – 19^e-eeuwse kuil S.7.03. In de coupe bleek dat het spoor slechts 20 cm diep bewaard was. Gezien de relatieve datering en op basis van cartografische bronnen¹², worden beide greppels tussen de late middeleeuwen en de tweede helft van de 18^e eeuw gedateerd.

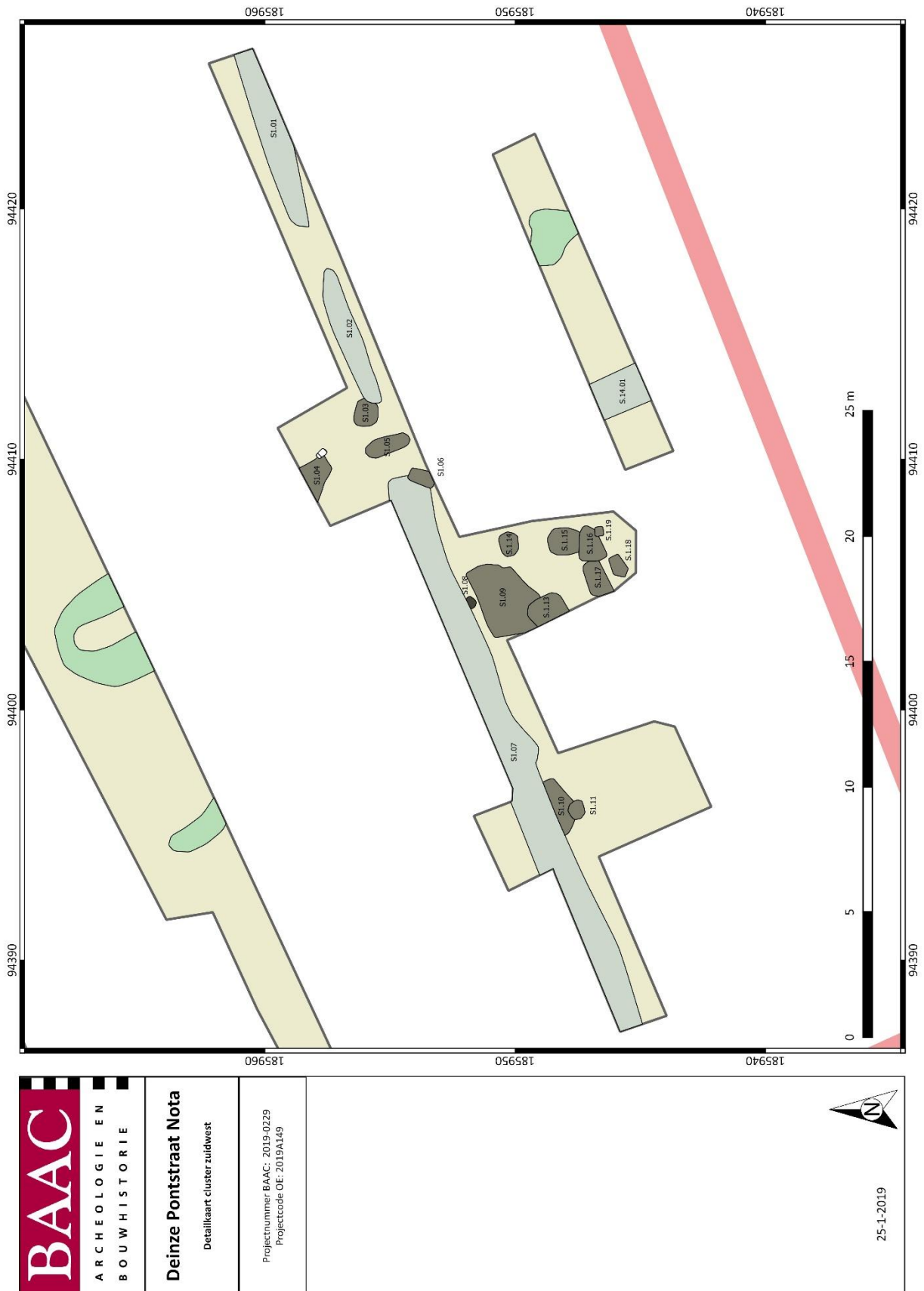
¹² Zie 2.4.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Figuur 5: greppel S.7.02 in het vlak (boven) en in coupe (onder).

In de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksterrein werd een tweede cluster sporen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen. Deze cluster omvatte in eerste instantie een 150 cm brede greppel S.1.01-S.1.02-S.1.07¹³. Dit spoor had een zuidwest-noordoostelijke oriëntatie, die – net als deze van de greppels in de noordelijke sporencluster – overeenstemde met deze van de huidige perceelsindeling. Het spoor was ongeveer 1.00 m breed en had een vrij homogene, matig gebioturbeerde, donkerbruine tot donkergrijze vulling. Deze tekende zich erg scherp af ten opzichte van de moederbodem. De greppel was twee keer onderbroken, steeds met een opening van ca. 2.00 tot 2.50 m. Het centrale greppelsegment – opgetekend als S.1.02 – was ongeveer 5.50 m lang. In de coupe was het spoor ongeveer 40 cm diep bewaard. De doorsnede van het spoor was komvormig, met aan de noordelijke zijde een vlakke wand. In de coupe bleek dat de vulling van het spoor enkel bestond uit een homogeen dempingspakket. Afzettingen die met een actieve, watervoerende grachtfase geassocieerd kunnen worden ontbraken. Op basis van de vondstcollectie uit de vulling, wordt de demping van het spoor in de 16^e – 18^e eeuw gedateerd.

¹³ Verderop aangegeven als S.1.01.

Plan 6: detailplan zuidwestelijke sporencluster (1:1; digitaal; 25/01/2018).

Figuur 6: greppel S.1.01 in het vlak, met centraal de twee openingen in de greppel.

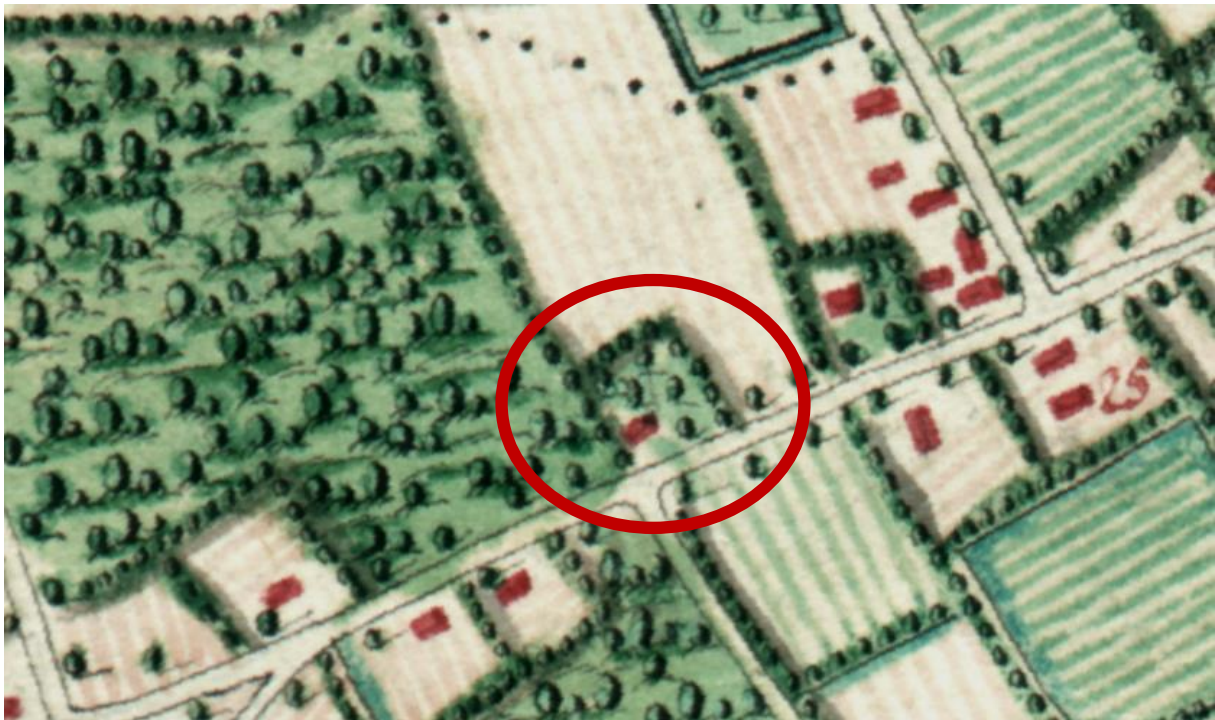
Figuur 7: greppel S.1.01 in het vlak (boven) en in coupe (onder).

In sleuf WP14 werd met S.14.01 een greppel aangesneden die haaks op greppel S.1.01 georiënteerd was. Greppel S.14.01 vertoonde ook sterke uiterlijke gelijkenissen met greppel S.1.01: de greppel was ongeveer 1.00 m breed en werd gekenmerkt door een donkergrijze tot bruine, matig gebioturbeerde vulling, die zich scherp aftekende ten opzichte van de onderliggende moederbodem. Enkele fragmenten aardewerk uit de vulling van de greppel worden in de late middeleeuwen tot en met de 18^e eeuw gedateerd.

Figuur 8: greppel S.14.01 in het vlak.

Greppel S.1.01 wordt geïnterpreteerd als een afbakenings- of erfgreppel. De twee openingen in de greppel waren meer dan waarschijnlijk een tot het omsloten erf. Erg relevant in deze zijn de cartografische bronnen, die alle wijzen op de aanwezigheid van een hoeve of woonerf ter hoogte van greppel S.1.01. Reeds op de oudste kaarten – de Ferrariskaart uit het einde van de 18^e eeuw – wordt de hoeve omgeven door een bomerij. Op jongere kaarten, zoals de Poppkaart uit het midden van de 19^e eeuw is duidelijk dat de toenmalige perceelsindeling gebaseerd was op de afbakening van het oudere woonerf (zie Figuur 10 & Plan 8).

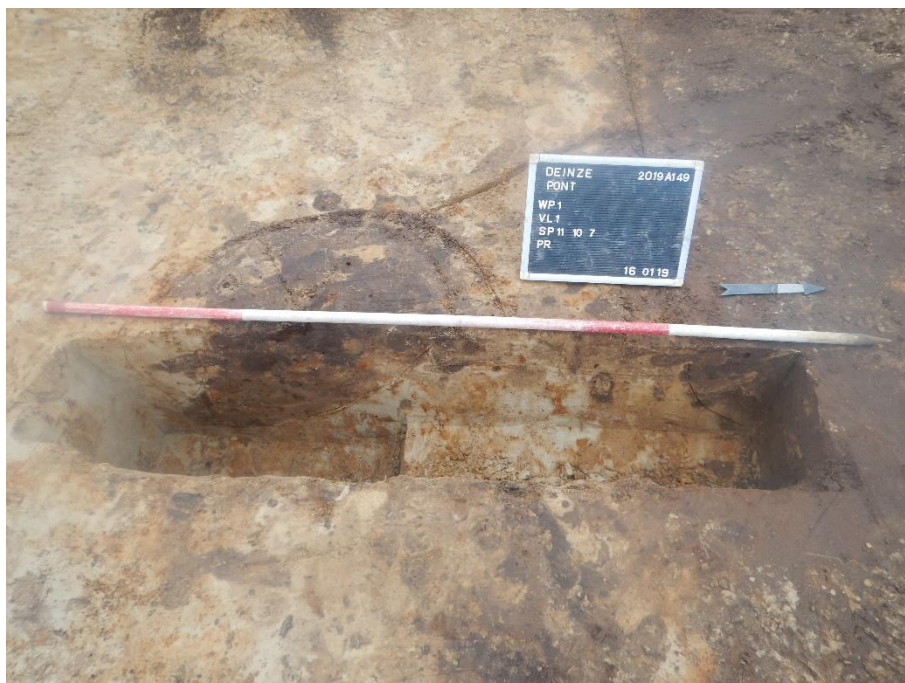

Figuur 9: het woonerf op de Ferrariskaart (einde 18^e eeuw).

Figuur 10: het woonerf op de Poppkartaart (midden 19^e eeuw).

In de onmiddellijke omgeving van greppel S.1.01 bevonden zich enkele kuilen die op basis van de vondstcollectie uit de vulling en gelijkenissen in de vulling ook in de late middeleeuwen en de 18^e eeuw gedateerd kunnen worden. Kuil S.1.11 was in het vlak rond van vorm (diameter ca. 80 cm) en viel op door de vrij heterogene, sterk gebioturbeerde vulling, die zich eerder vaak aftekenende ten opzichte van de moederbodem. In de coupe was het spoor ca. 50 cm diep bewaard en had het een komvormige doorsnede met rechte wanden en een vrij vlakke bodem

Figuur 11: kuil S.1.11 in coupe.

Kuil S.1.05 lag centraal in de westelijke opening in greppel S.1.01. Het spoor was rechthoekig van vorm (ca. 50 x 120 cm) en had een homogene, bruine vulling. Het spoor bevatte opvallend veel dierlijk botmateriaal. Aangezien dit botmateriaal zich niet in anatomisch verband bevond, is het uitgesloten dat het spoor het resultaat van een krengebegraving was. In de coupe was het spoor ca. 30 cm diep bewaard en had het een komvormige doorsnede.

Figuur 12: kuil S.1.05 in het vlak (boven) en in coupe (onder).

Paalkuil S.1.08 viel op door zijn donkergrijze vulling, die zich scherp aftekende ten opzichte van de moederbodem. In het vlak was het spoor rond van vorm (diameter ca. 25 cm). In de coupe was het spoor ongeveer 25 cm diep bewaard en had het een komvormige doorsnede met rechte wanden en een vlakke bodem. De noordelijke zijde van het spoor werd oversneden door greppel S.1.01. De paalkuil was met andere woorden relatief ouder dan de demping van greppel S.1.01. Het spoor ontbrak een dateerbare vondstcollectie, waardoor een sluitende datering uitblijft. Wel werden in de omgeving van het spoor – ondanks de aanleg van een ruim kijkvenster - geen gelijkaardige sporen aangetroffen. Gezien de geïsoleerde ligging, is het erg waarschijnlijk dat de paalkuil niet tot de paalzetting op constellatie van een structuur behoorde.

Figuur 13: (paal-)kuil S.1.08 in de coupe.

Nieuwste tijd

Ook het sporenbestand uit de nieuwste tijd was geclusterd in twee zones. Aan de noordelijke zijde van het onderzoeksterrein – ter hoogte van proefsleuven WP07 en WP09 - bestond het uit enkele ronde tot rechthoekige kuilen (zie Figuur 14), alle met een donkerbruine tot donkergrijze vulling die zich erg scherp ten opzichte van de moederbodem aftekende. In de coupe was kuil S.9.03 ongeveer 30 cm diep bewaard. De doorsnede van het spoor viel op door de erg vlakke bodem (zie Figuur 15). Op basis van de vondstcollectie – industriële baksteen en bouwpuin – worden deze sporen in de nieuwste tijd (19^e – 20^e eeuw) gedateerd.

Figuur 14: overzicht van enkele kuilen (S.9.01 – S.9.03) aan de noordelijke zijde van het onderzoeksterrein.

Figuur 15: kuil S.9.03 in coupe.

Ter hoogte van sleuven WP01 en WP14 werden een tiental kuilen (S.1.04, S.1.06, S.1.09, S.1.13, S.1.14, S.1.15, S.1.16, S.1.17, S.1.18 & S.1.19) aangetroffen die aan de hand van hun vondstcollectie in de nieuwste tijd gedateerd kunnen worden.¹⁴ Deze sporen hadden alle een donkerbruine vulling die zich erg scherp aftekende ten opzichte van de moederbodem. De sporen varieerden sterk in afmetingen,

¹⁴ Zie 2.3.3 Assessment vondsten

maar kunnen gezien hun vondstcollectie – bouwpuin, baksteen, glas, gefragmenteerd aardewerk, alle in vrij grote hoeveelheden – alle als afvalkuilen geïnterpreteerd worden.

Meer dan waarschijnlijk moeten deze sporen geassocieerd worden met de nabije bewoning – in een omheind woonerf - langs de Beekstraat die op de cartografische bronnen wordt weergegeven. Zoals hierboven reeds aangegeven, klimt deze bewoning mogelijk op tot late middeleeuwen. De hoge concentratie aan sporen uit de 18^e – 19^e eeuw valt echter op. De toename van het aantal sporen betekent mogelijk dat de bewoning intensifieerde tijdens deze periode.

Figuur 16: een cluster sporen uit de nieuwste tijd ter hoogte van een kijkvenster bij proefsleuf WP01.

2.3.3 Assessment vondsten

2.3.3.1 Administratieve gegevens

12 vondstnummers, alle uit sporen uit proefsleuven WP01 en WP14.

2.3.3.2 Methode en technieken assessment

Per spoornummer zijn alle vondsten bekeken en ingevoerd in de vondstdeterminatietabel. Zo werd eerst gekeken naar de vondstcategorie, vervolgens naar de dominante deelcategorie, waarna de belangrijkste gegevens m.b.t. de scherven genoteerd werden. Er is ook getracht om de vondsten een preliminaire datering te voorzien.

2.3.3.3 Inventaris

De vondstcollectie vertegenwoordigt zowel qua materiaalcategorieën als qua datering een vrij homogeen ensemble. Dit ensemble kan net als het sporenbestand in twee chronologische groepen onderverdeeld worden. Een eerste groep omvat vondsten uit de late middeleeuwen – nieuwe tijd. Een tweede groep omvat vondsten uit de nieuwste tijd. Hieronder volgt een beknopt overzicht:

- V01: WP01; S.1.01; AW; fragment grijsgebakken aardewerk, gezien de overige vondsten uit de greppel wordt deze fragment als intrusief beschouwd.

- V02: WP01; S.1.02; AW; fragmenten roodgebakken aardewerk, LME - nieuwe tijd
- V03: WP01; S.1.07; AW; fragmenten roodgebakken aardewerk (zoutglazuur), LME - nieuwe tijd
- V04: WP01; S.1.09; AW; fragment porselein aardewerk; nieuwste tijd
- V05: WP01; S.1.13; AW; fragmenten van koppen uit (blauwbeschilderd) porselein; nieuwste tijd
- V06: WP01; S.1.014; GLAS; fragment doorzichtig glas; nieuwste tijd
- V07: WP01; S.1.14; AW; fragmenten van koppen uit (blauwbeschilderd) porselein; nieuwste tijd
- V08: WP01; S.14.01; AW; fragment roodgebakken aardewerk, LME - nieuwe tijd
- V09: WP01; S.1.05; BOT; collectie sterk verweerd, dierlijk bot
- V10: WP01; S.1.05; AW; fragment roodgebakken aardewerk, LME - nieuwe tijd
- V11: WP01; S.1.09; GLAS; fragment doorzichtig glas; nieuwste tijd
- V12: WP01; S.1.09; ORG HK; brokje houtskool

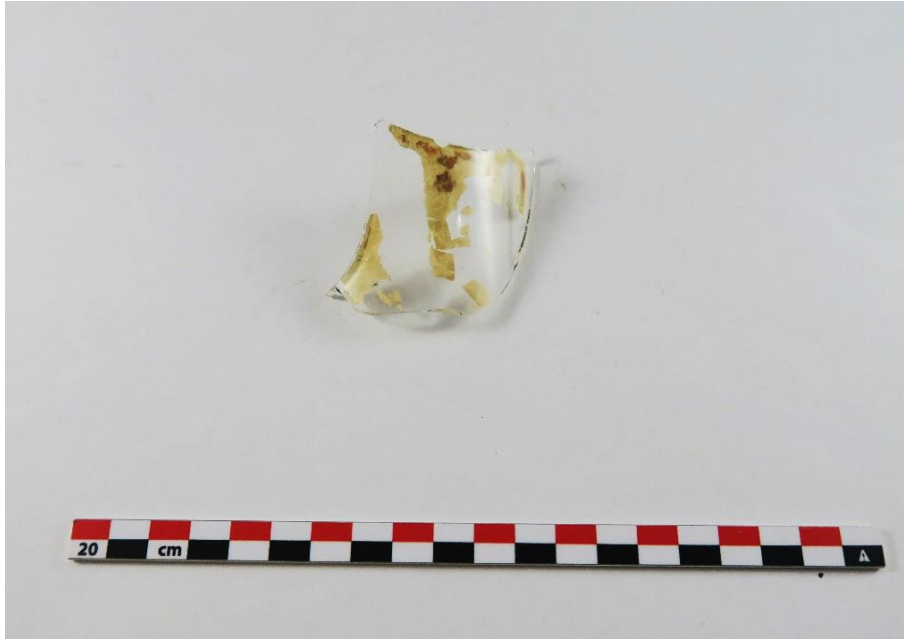
Figuur 17: vondstensemble V09.

Figuur 18: vondstensemble V07.

Figuur 19: vondstensemble V03.

Figuur 20: vondstensemble V11.

2.3.3.4 Conservatie en behandeling

De ingezamelde vondsten hebben geen conservatie of behandeling nodig.

2.3.3.5 Potentieel op kenniswinst

De ingezamelde vondsten hebben in de eerste plaats een waarde als chronologische marker voor de antropogene sporen op het terrein. De verdere archeologische en cultuurhistorische waarde van de vondsten wordt bijzonder laag ingeschat.

2.3.4 Assessment stalen

Niet van toepassing.

2.4 Synthese onderzoeksresultaten Proefsleuvenonderzoek

2.4.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het sporenbestand dat tijdens het onderzoek werd aangetroffen kan globaal in twee clusters onderverdeeld worden. Een eerste cluster bevond zich aan de noordelijke zijde van het onderzoeksterrein en omvatte twee greppels (late middeleeuwen – nieuwe tijd) en enkele kuilen (nieuwste tijd). Het valt op dat de greppels georiënteerd zijn in overeenstemming met de nog geldende perceelsindeling. Greppels S.7.07 & S.10.01 vindt men daarenboven reeds op de 19^e-eeuwse kadasterkaarten terug als perceelsgracht. De cartografische bronnen wijzen echter ook op de aanwezigheid van een walgrachtsite net ten noordoosten van het onderzoeksterrein. Het valt op dat de erg typische constellatie van de lokale perceelsindeling teruggaat op de inplanting en inrichting van de walgrachtsite en zijn onmiddellijke omgeving. De oudste cartografische bron – de Ferrariskaart – klimt op tot de 18^e eeuw, maar gezien de kennis over dergelijke walgrachtsites moet men het ontstaan van de site nog ouder inschatten. Niet zelden kennen dergelijke sites een vol- tot laatmiddeleeuwse oorsprong.¹⁵ Het sporenbeeld in het noordelijke deel van het onderzoeksterrein wordt dan geïnterpreteerd als de periferie van en de inrichting van het landschap rond de walgrachtsite.

Een tweede cluster bevond zich in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksterrein. Het sporenbestand in deze cluster kon opnieuw in twee chronologische fasen onderverdeeld worden: een eerste fase tijdens de late middeleeuwen – nieuwe tijd omvat twee afbakeningsgreppels en enkele kuilen. Een tweede fase wordt in de nieuwste tijd geplaatst en omvat enkel afvalkuilen. Opnieuw helpen de cartografische bronnen bij de interpretatie van het sporenbestand: ter hoogte van de sporencluster bevond zich alvast vanaf het midden van de 18^e eeuw (Ferrariskaart) een hoeve of woonerf. Deze hoeve was volgens de Ferrariskaart omheind door een bomerij. Ook op de jongere Popkaart wordt de hoeve omgeven door een perceelsgrens. Het is ter hoogte van deze perceelsgrens dat greppel S.1.01 zich situeert. De twee openingen in de greppel bodem meer dan waarschijnlijk toegang tot de achterzijde van het erf. De demping van de greppel wordt in de 16^e – 18^e eeuw gedateerd. Het is met andere woorden ook voor deze vindplaats erg waarschijnlijk dat de ouderdom hoger moet ingeschat worden dan de oudste – eind 18^e-eeuwse – cartografische bronnen. Het sporenbeeld uit de nieuwste tijd omvat vrijwel alleen afvalkuilen. Er werden echter geen afvalkuilen met opvallend grote hoeveelheden bouwpuin aangetroffen, waardoor een directe link tussen de sporen uit de nieuwste tijd en het verlaten van de hoeve niet bevestigd kan worden.

2.4.2 De onderzoeksresultaten in een ruimer archeologisch, historisch en cultureel kader

Zoals hierboven reeds aangegeven, kennen de onderzoeksresultaten directe raakpunten met het bestaande (cartografisch-)historisch kader van de omgeving. Een belangrijke component van het historisch landschap was de vrij intensieve inplanting van walgrachtsites. Dergelijke sites waren niet enkel residentiele kernen in het vrij dunbevolkte landschap, het waren ook economische polen van waaruit de exploitatie en ontginning van de omgeving gestuurd werd.¹⁶ De belangrijkste van deze site kennen een vrij rijke historische documentatie, zoals het Goed van Breeschoot (net ten westen van het onderzoeksterrein), dat reeds in 1390 voor het eerst in de historische bronnen opduikt¹⁷. Andere sites – mogelijk sites van minder socio-economisch of cultureel belang – verdwenen in de historische anonimiteit en zijn enkel gekend uit cartografische bronnen, vaak pas vanaf de 18^e eeuw. De site aan de noordoostelijke grens van het onderzoeksterrein is dergelijke site. Opmerkelijk is wel de recente metaaldetectievondst van een tiental munten uit de late 13^e eeuw binnen het areaal van de site. Deze

¹⁵ VERHAEGHE 1983; TYS 2010; VERHAEGHE 1981

¹⁶ VERHAEGHE 1983; TYS 2010; VERHAEGHE 1981

¹⁷ VAN SPEYBROECK 1974

vondst is een indicatie dat de vele walgrachtsites vaak hun oorsprong kennen in volle- tot laatmiddeleeuwse structuren.¹⁸

De omheinde hoeve aan de zuidwestelijke zijde van het onderzoeksterrein speelde mogelijk nog een beperktere rol in de inrichting en genese van het historische landschap. Dergelijke kleine woonerven zijn vrijwel enkel gekend uit cartografische bronnen. Overige historische gegevens over dergelijke nederzettingen zijn bijzonder schaars. Ze zijn daarenboven ook vrijwel volledig afwezig in het archeologisch kennisbestand, onder andere door een gebrek aan interesse vanuit de onderzoeksagenda's. Het is dan ook moeilijk dergelijke sites correct chronologisch, functioneel en ruimtelijk te interpreteren. Daarnaast is het ook moeilijk in te schatten welke rol deze speelden in het socio-economisch weefsel van het lokale en regionale historische landschap.

Ten slotte liggen de onderzoeksresultaten ook in het verlengde van de resultaten van een eerder proefsleuvenonderzoek op aanliggende percelen ten noorden van het onderzoeksterrein. Ook hier vielen de onderzoeksresultaten algemeen mager uit, met als enige vermeldenswaardige elementen enkele sporen en restanten van de periferie van de aanliggende walgrachtsite.¹⁹

2.4.3 Confrontatie met resultaten eerder vooronderzoek

De archeologische verwachting opgesteld na het bureauonderzoek in de ANOTA²⁰ wees in eerste instantie op de potentiële aanwezigheid van archeologische sporen en vindplaatsen geassocieerd met de vele walgrachtsites. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek liggen in de lijn van deze verwachting. Daarnaast werd in de verwachting ook het potentieel op oudere vindplaatsen – in de eerste plaats uit de Romeinse periode – naar voor geschoven. Dergelijke vindplaatsen ontbreken echter in het bodemarchief.

Volgens de bureaustudie is het plangebied op de quartairgeologische kaart (Tielt) met schaal 1:50.000 gekarteerd als fluvioperiglaciale weichseliaan afzettingen in het zuiden (zandig tot lemig zand) en dezelfde afzettingen met een dekzand in het noorden. De resultaten van het bodemonderzoek bevestigen de gekarteerde afzettingen, het dekzand werd lokaal en fragmentarisch waargenomen. Deze werd mogelijk opgenomen in de ploeglaag of was onduidelijk door bioturbatie. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als type Zch (matig droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus-B-horizont). De bevindingen op het veld komen volledig overeen met het gekarteerde bodemtype. Volgens de Tertiairgeologische kaart ligt in het plangebied op aanzienlijke diepte (tot 17 m onder het maaiveld) en werd naar verwachting niet aangetroffen.

2.4.4 Syntheseplan

Syntheseplan I

- CAI
- Aanliggende vindplaatsen
- Poppkaart
- ASP

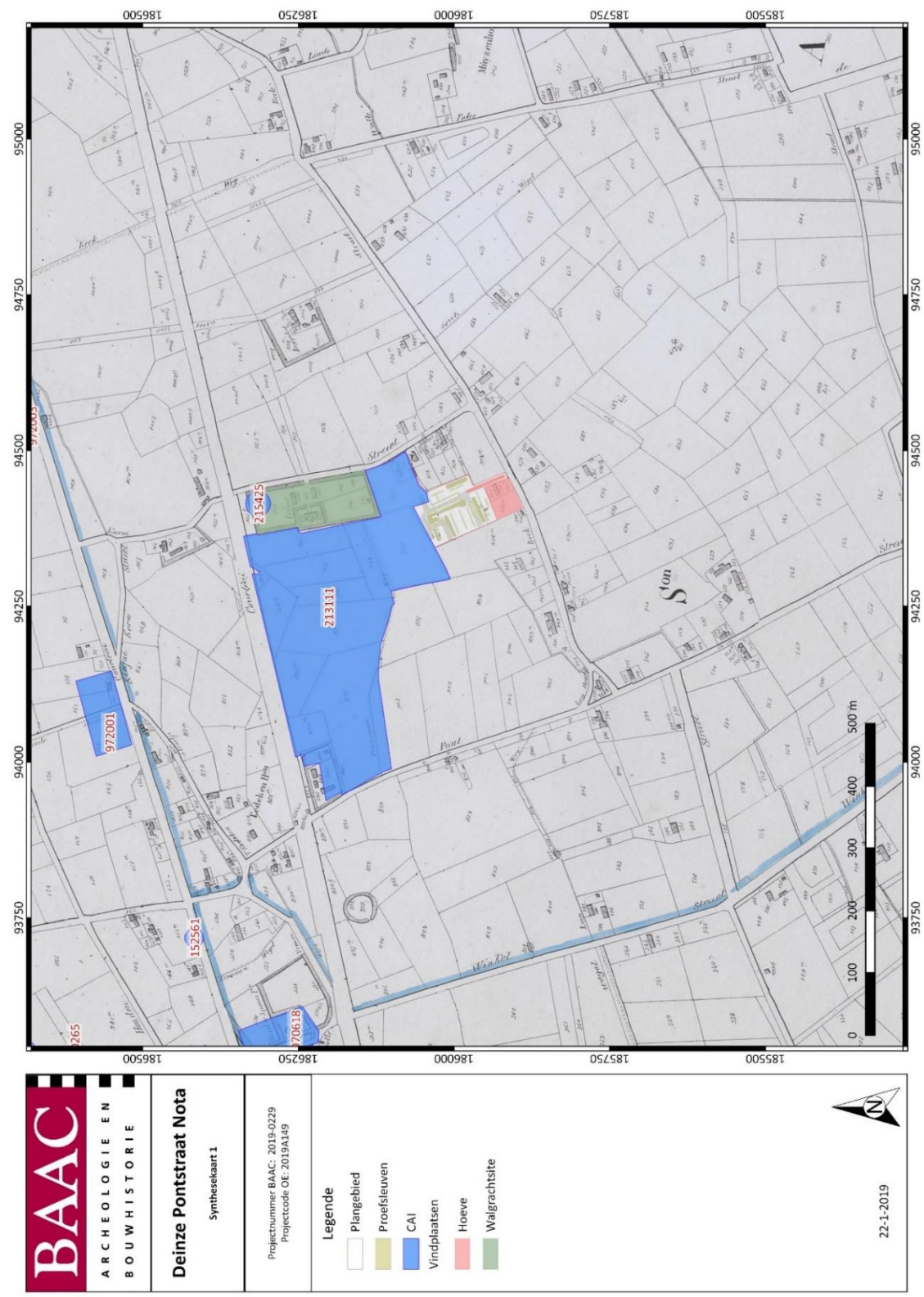
¹⁸ CAI 2018

¹⁹ VERBEKE et al. 2016

²⁰ CORNELIS 2017

Syntheseplan II

Detail van het ASP op de Poppkaart, ter illustratie van de overeenkomstige ligging van sporen en toenmalige, historische perceelsindeling.

Plan 7: Syntheseplan I (digitaal; 1:1; 22/01/2019).

Plan 8: Syntheseplan II (digitaal; 1:1; 22/01/2019).

2.4.5 Waardering archeologische vindplaatsen

Het onderzoeksterrein omvat twee vindplaatsen. Een eerste vindplaats situeert zich aan de noordelijke zijde van het onderzoeksterrein en omvat een extensieve cluster sporen – greppels en kuilen – die meer dan waarschijnlijk met de periferie van een nabijgelegen walgrachtsite geassocieerd kunnen worden. De datering van dit sporenensemble klimt mogelijk op tot de late middeleeuwen, de meest recente sporen in het ensemble worden in de nieuwste tijd gesitueerd. De archeologische waarde van de vindplaats wordt echter laag ingeschat: het betreft extensieve sporen uit de periferie van een archeologisch veel waardevollere site. Het sporenbestand binnen het onderzoeksterrein omvat naar verwachting enkel niet zeer relevante restanten van off-site fenomenen. Eerder archeologisch vooronderzoek (onder andere in Moorseele en Kruishoutem)²¹ toonde reeds aan dat de archeologische waarde van dergelijke perifere vindplaatsen – zelf in de directe omgeving van historisch en archeologisch erg waardevolle en rijk geïllustreerde walgrachtsites – erg beperkt is.

Een tweede vindplaats bevindt zich in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksterrein en omvat de restanten van een omheinde hoeve. Deze site is gekend uit cartografische bronnen die opklimmen tot de 18^e eeuw. Gezien de datering van het sporenensemble – waarbij de demping van een greppel rond de hoeve in de late middeleeuwen – nieuwe tijd gesitueerd wordt – wijzen uit dat deze vindplaats meer dan waarschijnlijk een hogere ouderdom kent. Daarenboven is de historische en archeologische kennis over dergelijke vindplaatsen eerder beperkt. Een gedegen archeologisch onderzoek naar dergelijke hoeves kan dit hiaat in de onderzoeksbalans mogelijk wegwerken. Het sporenbestand binnen het onderzoeksterrein biedt echter onvoldoende mogelijkheden om de hoeve volledig en adequaat te onderzoeken: een groot deel van de site – waaronder het hoevegebouw zelf – ligt buiten de contouren van het onderzoeksterrein. Het ensemble dat zich binnen het onderzoeksterrein bevindt omvat behalve een omheininggreppel enkel een aantal (afval-)kuilen uit de nieuwste tijd. Daarenboven wijst recent archeologisch onderzoek in Wervik – Hellestraat²² op de archeologische complexiteit van dergelijke sites, waarbij de oudste en archeologisch meest relevante occupatiefasen sterk verstoord werden tijdens bouwactiviteiten in meer recente bewoningsfasen.

Eén paalkuil dateert echter mogelijk uit een occupatiefase voor de bouw van de hoeve – of alvast uit een fase voor de aanleg van de omheininggreppel. Gezien de geïsoleerde ligging, wordt ook dit spoor een lage archeologische waarde toegedicht.

2.4.6 Onderzoeksvragen: antwoorden

- Welke bodemopbouw kent het plangebied? Is deze over het hele terrein gelijkaardig of zijn er lokale verschillen?
- Op basis van welke bodemvormende factoren en/of processen kunnen de lokale bodemgenese en in voorkomend geval lokale variaties verklaard worden?
- Welke impact hebben bodemvormende factoren en/of processen gehad op het bewaringspotentieel en de bewaringstoestand van archeologisch erfgoed?

Het veldwerk bevestigde dat de ondergrond in lithologisch opzicht bestond uit een opeenvolging van zandige en meer lemige fluvioperiglaciale lagen. Er werd lokaal dekzand hierboven aangetroffen, bestaande uit uitsluitend zandige afzettingen. Textuurverschillen tussen de lagen onderling op sommige plaatsen zorgden voor het ontstaan van aquitards (stuwwatertafel), herkenbaar aan het gereduceerde karakter van de lagen. De bovenkant van het bodemprofiel bestond veelal uit een recente bouwvoor (Ap-horizont), met daaronder vaak een lichtere Ap2-horizont en soms zelfs nog een Ap3-horizont. Hieronder was over het algemeen een sterk verbrokkelde ijzer- en/of humus-B-horizont

²¹ SWAELENS 2016; VANDEN BORRE 2012

²² DE KETELAERE 2019

aanwezig, die duidelijk verspit en doorbroken was in het kader van de ontginning en het geschikt maken van de gronden voor de bewerking. Daaronder bevond zich lokaal dekzand gevolgd door een opeenvolging van fluvioperiglaciale lagen, die vaak sterk onderhevig waren aan gleyverschijnselen (oxidatie- en reductieplekken van ijzer en mangaan). Deze afzettingen waren kalkloos. De B-horizont was op verschillende plaatsen sterk geconcretiseerd, wat wijst op een intensieve invloed van de fluctuerende grondwatertafel (natte podzol). Het grondwaterpeil werd evenwel niet waargenomen. Op een plaats werd een lokaal kleiige laag waargenomen, een Bt inspoelingslaag.

Samenvattend kan gesteld worden dat het plangebied is gelegen op het fluvioperiglaciale Leie-terras, waar lokaal een laag dekzand op is afgezet. In veel profielen heeft de bodemontwikkeling echter tot in de fluvioperiglaciale ondergrond plaatsgevonden. De grondwaterstanden (aquifer) zijn in het ganse plangebied hoog, en in veel profielen komen roestvlekken tot in de bouwvoor (Ap) voor. Deze bodemopbouw wijst globaal op een intacte bewaring van het bodemarchief.

- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein? Zijn deze antropogeen of natuurlijk? Wat is hun bewaringstoestand en datering?

Het onderzoeksterrein omvat twee vindplaatsen. Een eerste vindplaats situeert zich aan de noordelijke zijde van het onderzoeksterrein en omvat een extensieve cluster sporen – greppels en kuilen – die meer dan waarschijnlijk met de periferie van een nabijgelegen walgrachtsite geassocieerd kunnen worden. De datering van dit sporensensemble klimt mogelijk op tot de late middeleeuwen, de meest recente sporen in het ensemble worden in de nieuwste tijd gesitueerd.

Een tweede vindplaats bevindt zich in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksterrein en omvat de restanten van een omheinde hoeve. Deze site is gekend uit cartografische bronnen die opklimmen tot de 18^e eeuw. Gezien de datering van het sporensensemble – waarbij de demping van een greppel rond de hoeve in de late middeleeuwen – nieuwe tijd gesitueerd wordt – wijzen uit dat deze vindplaats meer dan waarschijnlijk een hogere ouderdom kent.

- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?

De archeologische waarde van beide vindplaatsen – steeds in de periferie van archeologisch meer relevante sites – wordt laag ingeschat. Verdere maatregelen voor de bewaring van deze vindplaatsen – in situ of ex situ, d.m.v. een opgraving – zijn dan ook overbodig.

- In het geval er relevante archeologische structuren of vondstconcentraties aanwezig zijn:
 - Welke uitspraken kunnen op basis van vondstmateriaal (typologie), oversnijdingen en/of vulling gedaan worden over de datering en de onderlinge fasering?
 - Kunnen er op basis van de aard van de contexten en/of het vondstmateriaal uitspraken gedaan worden over het type vindplaats (bewoning, funerair, religieus, artisaan,....)?
 - Kunnen er na het vooronderzoek reeds specifieke sporen of sporencusters gedetermineerd en/of verwacht worden (plattegronden, enclos, graven, steenbouw, waterputten, haarden,...) en in welke densiteit?
 - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones met archeologische resten?

Niet van toepassing.

- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?

Niet van toepassing.

- Kan het principe van behoud in situ op vindplaatsniveau nagestreefd worden (op korte en op middellange termijn). Zoja, welke maatregelen moeten genomen worden om aan het behoudsprincipe te voldoen?

Niet van toepassing.

- Indien behoud in situ van archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk blijkt in het kader van de geplande doelstellingen, welk(e) de(e)l(en) van het terrein dienen voorafgaand opgegraven te worden om een ongedocumenteerde vernieling van archeologisch erfgoed te vermijden?

Niet van toepassing.

- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

Niet van toepassing.

- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van de archeologische vindplaats op regionaal en op Vlaams niveau?

Het onderzoeksterrein omvat twee vindplaatsen. Een eerste vindplaats situeert zich aan de noordelijke zijde van het onderzoeksterrein en omvat een extensieve cluster sporen – greppels en kuilen – die meer dan waarschijnlijk met de periferie van een nabijgelegen walgrachtsite geassocieerd kunnen worden. De datering van dit sporensensemble klimt mogelijk op tot de late middeleeuwen, de meest recente sporen in het ensemble worden in de nieuwste tijd gesitueerd. De archeologische waarde van de vindplaats wordt echter laag ingeschat: het betreft extensieve sporen uit de periferie van een archeologisch veel waardevollere site. Het sporenbestand binnen het onderzoeksterrein omvat naar verwachting enkel niet zeer relevante restanten van off-site fenomenen. Eerder archeologisch vooronderzoek²³ toonde reeds aan dat de archeologische waarde van dergelijke perifere vindplaatsen – zelf in de directe omgeving van historisch en archeologisch erg waardevolle en rijk geïllustreerde walgrachtsites – erg beperkt is.

Een tweede vindplaats bevindt zich in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksterrein en omvat de restanten van een omheinde hoeve. Deze site is gekend uit cartografische bronnen die opklimmen tot de 18^e eeuw. Gezien de datering van het sporensensemble – waarbij de demping van een greppel rond de hoeve in de late middeleeuwen – nieuwe tijd gesitueerd wordt – wijzen uit dat deze vindplaats meer dan waarschijnlijk een hogere ouderdom kent. Daarenboven is de historische en archeologische kennis over dergelijke vindplaatsen eerder beperkt. Een gedegen archeologisch onderzoek naar dergelijke hoeves kan dit hiaat in de onderzoeksbalans mogelijk wegwerken. Het sporenbestand binnen het onderzoeksterrein biedt echter onvoldoende mogelijkheden om de hoeve volledig en adequaat te onderzoeken: een groot deel van de site – waaronder het hoevegebouw zelf – ligt buiten de contouren van het onderzoeksterrein. Het ensemble dat zich binnen het onderzoeksterrein bevindt omvat behalve een omheiningsgreppel enkel een aantal (afval-)kuilen uit de nieuwste tijd. Daarenboven wijst recent archeologisch onderzoek in Wervik – Hellestraat op de archeologische complexiteit van dergelijke sites, waarbij de oudste en archeologisch meest relevante occupatiefasen sterk verstoord werden tijdens bouwactiviteiten in meer recente bewoningsfasen.

²³ SWAELENS 2016; VANDEN BORRE 2012

Eén paalkuil dateert echter mogelijk uit een occupatiefase voor de bouw van de hoeve – of alvast uit een fase voor de aanleg van de onheiningsgreppel. Gezien de geïsoleerde ligging, wordt ook dit spoor een lage archeologische waarde toegedicht.

- In hoeverre zijn gelijkaardige vindplaatsen gekend en gedocumenteerd?

Zoals hierboven reeds aangegeven, kennen de onderzoeksresultaten directe raakpunten met het bestaande (cartografisch-)historisch kader van de omgeving. Een belangrijke component van het historisch landschap was de vrij intensieve inplanting van walgrachtsites. Dergelijke sites waren niet enkel residentiële kernen in het vrij dunbevolkte landschap, het waren ook economische polen van waaruit de exploitatie en ontginning van de omgeving gestuurd werd.²⁴ De belangrijkste van deze site kennen een vrij rijke historische documentatie, zoals het Goed van Breeschoot (net ten westen van het onderzoeksterrein), dat reeds in 1390 voor het eerst in de historische bronnen opduikt.²⁵ Andere sites – mogelijk sites van minder socio-economisch of cultureel belang – verdwenen in de historische anonimiteit en zijn enkel gekend uit cartografische bronnen, vaak pas vanaf de 18^e eeuw. De site aan de noordoostelijke grens van het onderzoeksterrein is dergelijke site.

De omheinde hoeve aan de zuidwestelijke zijde van het onderzoeksterrein speelde mogelijk nog een beperktere rol in de inrichting en genese van het historische landschap. Dergelijke kleine woonerven zijn vrijwel enkel gekend uit cartografische bronnen. Overige historische gegevens over dergelijke nederzettingen zijn bijzonder schaars. Ze zijn daarenboven ook vrijwel volledig afwezig in het archeologisch kennisbestand, onder andere door een gebrek aan interesse vanuit de onderzoeksagenda's. Het is dan ook moeilijk dergelijke sites correct chronologisch, functioneel en ruimtelijk te interpreteren. Daarnaast is het ook moeilijk in te schatten welke rol deze speelden in het socio-economisch weefsel van het lokale en regionale historische landschap.

- Welke site-specifieke onderzoeksvragen kunnen geformuleerd worden bij een vervolgonderzoek?

Niet van toepassing.

- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke vermoedelijke hoeveelheid?

Niet van toepassing.

- Welke rudimentaire inschatting kan er gemaakt worden van de tijdsduur van een vervolgonderzoek? Welke personeelsbezetting, personeelskwalificaties en (specialistische) begeleiding zijn hierbij aangewezen?

Niet van toepassing.

²⁴ VERHAEGHE 1983; TYS 2010; VERHAEGHE 1981

²⁵ VAN SPEYBROECK 1974

2.5 Besluit

2.5.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Het ontbreken van enige waardevolle archeologische vindplaats of ensemble, houdt in dat de potentiële kennisvermeerdering van verder archeologisch onderzoek op het terrein onbestaande is. Het volledige archeologisch potentieel van het terrein werd dan ook geëxploiteerd tijdens de bureaustudie en het daarop volgende proefsleuvenonderzoek.

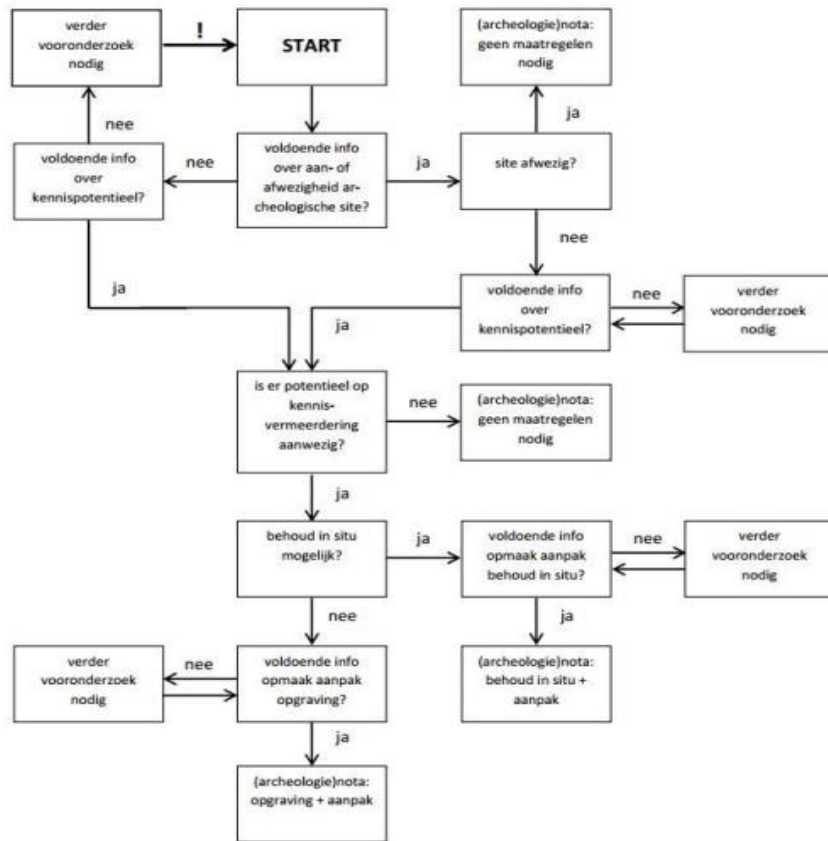
2.5.2 Volledigheid vooronderzoek

Volgens de *Code van Goede Praktijk*²⁶ paragraaf 5.2. dient na elke fase van het vooronderzoek (in deze een proefsleuvenonderzoek) te worden afgewogen of verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Bij deze afweging kan men beroep doen op een beslissingsboom (zie Figuur 21). Voor de voorliggende archeologienota komt men tot volgende conclusie:

- Voldoende info aanwezigheid site: ja (zie hierboven).
- Site aanwezig: ja.
- Voldoende info over het kennispotentieel: ja.
- Kennispotentieel aanwezig: neen.

Gevolg: einde van het vooronderzoek, resultaat: nota zonder verdere maatregelen.

²⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019

Figuur 21: beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.²⁷

²⁷ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019, fig.3

3 Samenvatting

De voorliggende Nota omvat de rapportage van het vooronderzoek geadviseerd in het Programma van Maatregelen bij archeologienota ID2151. Deze archeologienota werd opgesteld in het kader van de aanleg van een verkaveling ter hoogte van de Pontstraat in Deinze. Het uitgestelde vooronderzoek omvatte enkel een proefsleuvenonderzoek.

Het onderzoeksterrein omvat twee vindplaatsen, echter beide van lage archeologische waarde. Een eerste vindplaats situeert zich aan de noordelijke zijde van het onderzoeksterrein en omvat een extensieve cluster sporen – greppels en kuilen – die meer dan waarschijnlijk met de periferie van een nabijgelegen walgrachtsite geassocieerd kunnen worden. De datering van dit sporensensemble klimt mogelijk op tot de late middeleeuwen, de meest recente sporen in het ensemble worden in de nieuwste tijd gesitueerd. De archeologische waarde van de vindplaats wordt echter laag ingeschat: het betreft extensieve sporen uit de periferie van een archeologisch veel waardevollere site.

Een tweede vindplaats bevindt zich in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksterrein en omvat de restanten van een omheinde hoeve. Deze site is gekend uit cartografische bronnen die opklimmen tot de 18^e eeuw. Gezien de datering van het sporensensemble – waarbij de demping van een greppel rond de hoeve in de late middeleeuwen – nieuwe tijd gesitueerd wordt – wijzen uit dat deze vindplaats meer dan waarschijnlijk een hogere ouderdom kent. Daarenboven is de historische en archeologische kennis over dergelijke vindplaatsen eerder beperkt. Een gedegen archeologisch onderzoek naar dergelijke hoeves kan dit hiaat in de onderzoeksbalans mogelijk wegwerken. Het sporenbestand binnen het onderzoeksterrein biedt echter onvoldoende mogelijkheden om de hoeve volledig en adequaat te onderzoeken: een groot deel van de site – waaronder het hoevegebouw zelf – ligt buiten de contouren van het onderzoeksterrein. Het ensemble dat zich binnen het onderzoeksterrein bevindt omvat behalve een omheiningsgreppel enkel een aantal (afval-)kuilen uit de nieuwste tijd.

Het ontbreken van enige waardevolle archeologische vindplaats of ensemble, houdt in dat de potentiële kennisvermeerdering van verder archeologisch onderzoek op het terrein onbestaande is. Het volledige archeologisch potentieel van het terrein werd dan ook geëxploiteerd tijdens de bureaustudie en het daarop volgende proefsleuvenonderzoek. Verdere maatregelen zijn dan ook niet aangewezen.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: voorstel inplanting proefsleuven zoals in de bekrachtigde archeologienota ID2151 (1:1; digitaal; 16/02/2017).	6
Figuur 2: aanleg van nutsvoorzieningen voor de uitvoer van het onderzoek.	9
Figuur 3: aanwezige werfinrichting op het terrein.	10
Figuur 4: greppel S.7.07 in het vlak (boven) en in coupe (onder).	19
Figuur 5: greppel S.7.02 in het vlak (boven) en in coupe (onder).	20
Figuur 6: greppel S.1.01 in het vlak, met centraal de twee openingen in de greppel.	22
Figuur 7: greppel S.1.01 in het vlak (boven) en in coupe (onder).	23
Figuur 8: greppel S.14.01 in het vlak.	24
Figuur 9: het woonerf op de Ferrariskaart (einde 18 ^e eeuw).	25
Figuur 10: het woonerf op de Poppkaart (midden 19 ^e eeuw).	25
Figuur 11: kuil S.1.11 in coupe.	26
Figuur 12: kuil S.1.05 in het vlak (boven) en in coupe (onder).	27
Figuur 13: (paal-)kuil S.1.08 in de coupe.	28
Figuur 14: overzicht van enkele kuilen (S.9.01 – S.9.03) aan de noordelijke zijde van het onderzoeksterrein.	29
Figuur 15: kuil S.9.03 in coupe.	29
Figuur 16: een cluster sporen uit de nieuwste tijd ter hoogte van een kijkvenster bij proefsleuf WP01.	30
Figuur 17: vondstensemble V09.	31
Figuur 18: vondstensemble V07.	32
Figuur 19: vondstensemble V03.	32
Figuur 20: vondstensemble V11.	33
Figuur 21: beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.	43

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:1; 27/01/2017)	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB (digitaal; 1:1; 27/01/2017)	2
Plan 3: overzicht van de reeds voor het onderzoek uitgevoerde graafwerken en werfinrichting (1:1; digitaal; 17/01/2019).	8
Plan 4: overzichtsplan van het onderzoek, met weergaven van de aangelegde proefsleuven en zones met reeds uitgevoerde bodemingrepen (digitaal; 1:1; 22/01/2019).	11
Plan 5: algemeen sporenplan van het onderzoek (1:1; digitaal; 18/01/2019).	17
Plan 6: detailplan zuidwestelijke sporencluster (1:1; digitaal; 25/01/2018).	21
Plan 7: Synthesepan I (digitaal; 1:1; 22/01/2019).	36
Plan 8: Synthesepan II (digitaal; 1:1; 22/01/2019).	37

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 3.0)*, Brussel.
- VANDEN BORRE, J., 2012. *Archeologische opgraving Kruishoutem, Hof Te Wijckhuyze, BAAC Vlaanderen Rapport 47*, Gent (Mariakerke).
- CAI, 2018. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- CORNELIS, L., 2017. *Archeologienota Deinze, Pontstraat, BAAC Vlaanderen Rapport 432*, Gent (Mariakerke).
- DE KETELAERE, S., 2019. *Archeologierapport Wervik, Hellestraat, BAAC Vlaanderen Archeologierapprt*, Gent (Mariakerke).
- SCHOUPS, A., 2018. *Kasteelstraat 17, Denderleeuw: een archeologienota, VEC Nota 353*, Brugge.
- VAN SPEYBROECK, S., 1974. Wandeling door Astene opgesteld door de Kulturele Kring te Astene. *Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en het land van Leie en Schelde*, 41, pp.47–68.
- SWAELENS, C., 2016. *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Wevelgem (Moorsele)-Wittemolenstraat, BAAC Vlaanderen Rapport 248*, Gent (Mariakerke).
- TYS, D., 2010. : Medieval moated sites in coastal Flanders: the impact of social groups on the formation of the landscape in relation to the early estates of the Count of Flanders. In K. DE GROOTE, D. TYS, & M. PIETERS, eds. *Exchanging Medieval material culture. Studies on archaeology and history presented to Frans Verhaeghe*. Relicta Monografieën 4, pp. 289–298.
- VERBEKE, E. et al., 2016. *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Deinze Pontstraat. BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 193*, Gent.
- VERHAEGHE, F., 1983. Laat-middeleeuwse bewoning met walgracht. *De Westhoek Archeologisch bekeken*, pp.44–60.
- VERHAEGHE, F., 1981. Moated sites in Flanders, features and significance. In T. J. HOEKSTRA, H. L. JANSSEN, & I. W. L. MOERMAN, eds. *Liber castellarum. 40 variaties op het thema kasteem*. Zutphen, p. 398.

6 Bijlagen

6.1 Vondstenlijst

6.2 Sporenlijst

6.3 Referentieprofielen

6.4 Kaartmateriaal